

tokirjallisuuden pejoratiivinen käsite kyseenalaistui monelta suunnalta. Mari Raami esitteli tutkimuskohteensa, runoilija Olga Berggoltsin kontekstualisoimalla hänet Neuvostoliiton poliittiseen ja kulttuurihistoriaan. Samalla hän osoitti, että neuvostokirjallisuus ei ole irrallinen ja vailla yhteyttä perinteeseen oleva ilmiö. Raamin esityksen kanssa hedelmällisesti rinnakkainen oli Hannes Viimarannan esitys omasta tutkimuskohteestaan, runoilija Boris Slutskista, joka julkaisi valtaapitäviä miellyttäviä runoja, mutta jätti kriittisesti mm. Staliniin suhtautuvan tuotannon pöytälaatikkoon.

Neuvostokirjallisuuden leimaava käsite tuskin olisi olemassa ilman ”toista” – underground-kulttuuria. Sergej Zavjalov, henkilökohtaisestikin ilmiön tunteva tutkija, esitteli runoilija Viktor Krivulinia. Underground ymmärrettynä marginaalisena kirjoittamisena oli keskeistä Ulla Hakasen puheenvuorossa Jevgeni Haritonovista ja venäläisen homokirjoituksen perinteestä. Toisenlaista marginaalia käsittelee Maija Könösen esitys ”mielipuolten muistiinpanoista”. Hänen tutkimuksensa aiheena on päiväkirjafiktion tarkasteleminen omana kirjallisuuden alalajina eurooppalaisessa kontekstissa alkaen Gogolin vuonna 1913 julkaistusta *Mielipuolen päiväkirjasta* aina nykypäivään saakka.

Kaksi lähekkäin järjestettyä tapahtumaa antaa hyvän kuvan tutkimusperinteen ja tutkimusintressien eroista. Siinä missä helsinkiläisten tutkijoiden lähestymistavat muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta ovat tekstilähtöisiä ja historiallisesti kontekstualisoivia, Tampereella järjestetty konferenssi edusti kirjallisuutta yhtenä kulttuurisena konstruktiona ja myös maailmankuvan ilmentäjänä ja muuttajana. Tässä mielessä tapahtumien otsikoiden muotokuva ja naamio -motiivit

ovat paljonpuhuvia: tutkimuslähtökohtana voi olla joko käsitys kirjallisuudesta muotokuvamaisena, tarkastelulle avoimena ja paljaana kohteena tai naamiaisina,

pelinä, joka saa merkityksensä vain katsojan ja osallistujan – tutkijajubjektin – kautta.

Kirsti Ekonen

Keskustan, periferian ja kielikysymyksenkin määrittelyjä Rovaniemellä.

VIEPÄ, Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksen päivät kokoontuivat Suomessa jo kuudetta kertaa, tällä erää Lapin yliopistossa Rovaniemellä, 30.-31.3. 2006. Aihe sopi hyvin napapiirin tuntumaan, sillä ”Periferioiden ja keskustojen uudelleenarviointi” -teema pisti syrjäkylät ja keinotekoiset maantieteelliset yms. keskukset heittämään häränpyllyä, vaihtamaan karnevalistisesti paikkojaankin.

Rovaniemellä oli ennen muuta valokeilassa Euroopan ja Venäjän suhteiden tarkastelu, Venäjän sisäiset periferiat ja myös pohjoinen ulottuvuus sekä verkostoituminen periferioiden näkökulmasta. VIEPÄ kokosi tänä vuonna noin 180 Venäjä- ja Itä-Eurooppa-osaajaa, joten yleisömenestys 15 työryhmässäkään oli taattu. Ilahduttavaa oli, että ”pohjoinen” oli kaikin tavoin esillä, myös Luoteis-Venäjältä tulleiden tutkijoiden ansiosta.

Päivät avasivat Lapin yliopiston väistyvä rehtori Esko Riepula ja Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksen seuran puheenjohtaja Soili Nysten-Haarala. Jälkimmäinen puuttui myös tutkimuspäivien kielikysymyksen, olihan Aleksanteri-listalla juuri maaliskuussa käyty erittäin vilkasta keskustelua venäjän kielen osaamisesta ja asemasta Suomessa – niin kouluopetuksessa, kaupankäynnissä kuin Venäjä-tutkimuksessakin. Vaikka Rovaniemellä virallinen kieli oli englanti, venäjää ja muitakin kieliä kuuli käytävillä ja jatkokeskusteluissa harvinaisen paljon. Oma johtopäätökseni – ja esitykseni tuleville päville! – on se, että venäjä nostetaan englan-

nin ohella täysin tasavertaiseksi kieleksi kaikissa niissä työryhmissä, joissa Venäjä on myös aiheena. Samoin venäläisten tutkijoiden on voitava niin halutessaan esiintyä venäjäksi. En näe myöskään mitään syytä, etteikö Itä-Eurooppa-tutkija voisi käyttää muitakin kieliä. ”English” ei saa dominoida itä-tutkimusta!

Kansanedustaja Heidi Hautala puuttui ensimmäisen päivän pääistunnossa rohkeasti Venäjän kansalaisyhteiskunnan kehitysongelmiin, vallan ja median Kreml-keskityksiin sekä erilaisiin sensuuroitimiinkin. Tutkija Nikita Lomagin esitteli Venäjän uutta roolia globaalissa maailmanpolitiikassa ja Arkadi Moshes EU:ta ja Venäjää Venäjän näkökulmasta. Aleksanteri-instituutin johtajan, Markku Kivisen puheenvuoro ”Intellektuaalisista keskustuksista ja periferioista Euroopan sosiaalitieteissä” käsittelee paljolti myös venäläisen sosiologian murroskausia ja läpimurtoa Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen. Lopuksi virolaistutkija Kristi Raik selvitti uusien EU-maiden vaikutusta unionin naapuruuspolitiikkaan.

Toisena päivänä kuultiin myös kauppapolitiikkaa, professori Juha Tolosen suusta. Aiheena oli perusteellinen selvitys Venäjän pyrkimyksistä Maailman kauppajärjestön, WTO:n jäseneksi. Venäjä-tutkimuksen veteraani Ilmari Susiluoto hauskutti yleisöä ”Russia in My Life”-kokemuksillaan ja professori Natalia Baschmakoff puhui kulttuurin marginaaleista. Erilaisia periferioita nousi esiin myös työryhmissä, oli sitten kysymys verkostoitumisesta (Mare

Rantaniemi – “Networks and Networking”-ryhmä), kaupasta ja liike-elämästä rajamailla (Soili Nysten-Haarala – “Business Features on the North”-ryhmä). Etnisyys ja nationalismi Venäjällä oli esillä tutkija Sanna Iskaniuksen johtamassa ryhmässä, työmarkkinoista Venäjän Karjalassa puhuttiin Tuukka Arosaran johdolla ja pohjoisen nuorison hyvinvointiin ja koulutuskysymyksiin johdatteli professori Kyösti Kurtakko ryhmineen.

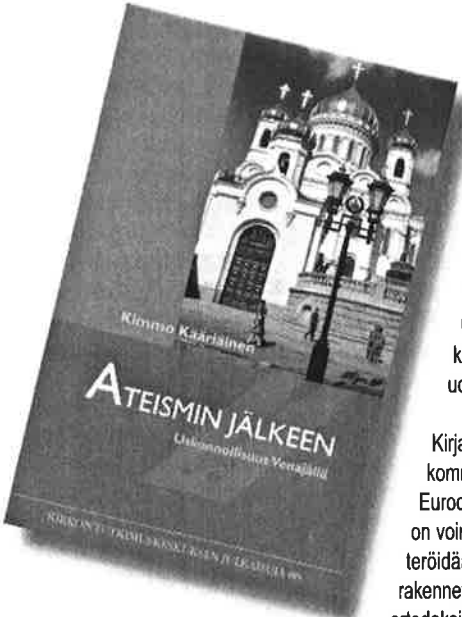
Olen tyytyväinen, että maltoin jäädä Rovaniemelle aina perjantai-iltapäivään. Tuolloin saimme tutkija Christer Pursiaisen kanssa olla ainoina miespuolisina paikal-

la, kun parikymmentä naistutkijaa ryhtyi käsittelemään työryhmässään naisten asemaa Euroopan ja Venäjän pohjoisessa (Natalia Kukarenko – “Portrait of the Women in the Arctic”). Pomorin valtionyliopiston naistutkijat olivat Rovaniemen todellinen yllätys mielenkiintoisten teemojensa kanssa: Olga Pospelova käsitteli neuvostonaiskuvan muotoutumista historiallisesti Arkangelin sanomalehdistössä, Natalia Kukarenko gender-näkökulmasta kansalaisaktivismiin kysymyksiä ja Maria Lvova seksuaalisuuden murrosta ja prostituutiota viime vuosikymmeninä. Myös Kemi-Tornio-yliopiston tutkijoiden,

Eeva-Kaarina Karin ja Eliisa Kur-sulan “arkiportreitit” Murmanksin ja Arkangelin naisista olivat upea välähdys pohjoista periferiaa, mikä alkoikin näyttäytyä aivan uudessa mielenkiintoisessa tutkimusvalossa.

Mielestäni VIEPÄ onnistui Rovaniemellä yli odotusten. Tiedän myös tarkalleen kuinka suuren työn Lapin yliopiston naiset tapahtuman tiimoilla tekivät: siksi erityiskiitos “verkostoitumisen” varsinaisille työmyyriille, Soili Nysten-Haaralalle ja Mare Rantaniemelle! Myös joensuulainen Volkswagen-yhtye ja Timo Munne takasivat tunnelman VIEPÄN jatkoilla, ravintola Valdemarissa.

Pentti Stranius

Kimmo Kääriäinen

ATEISMIN JÄLKEEN

Uskonnollisuus Venäjällä

Neuvostoliitto ei maallistunut, se maallistettiin. Valta-osa kirkoista suljettiin tai hävitettiin, uskovia vainottiin ja uskonnoista oli saatavissa tietoa lähinnä ateistisen propagandan kautta. Uskonto ei sopinut kommunismin rakentamisen projektiin. Mitä uskonnolle tapahtuu, kun vainot loppuvat ja uskonnollisuus voi uudelleen asettua omiin uomiinsa?

Kirja kertoo venäläisten uskonnollisuudessa tapahtuneista muutoksista kommunistivallan romahtamisen jälkeen. Samaan aikaan, kun läntisessä Euroopassa keskustellaan maallistumisesta, uskonnon merkitys Venäjällä on voimakkaasti lisääntynyt. Yhä uusia uskonnollisia organisaatioita rekisteröidään, kirkkoja, luostareita, moskeijoita ja muita kulttuurirakennuksia rakennetaan ja restauroidaan. Uskovien määrä kasvaa. Uskonnosta – etenkin ortodoksisuudesta – on tullut perusta kansallisen identiteetin rakentamisessa.

Kirja pohjautuu monipuoliseen aineistoon lakiteksteihin ja muihin virallisiin dokumentteihin sekä Venäjän uskontotilannetta koskevaan lehdistöaineistoon ja kirjallisuuteen. Empiirisen aineiston muodostaa Venäjällä vuosina 1991–2002 tehdyt haastattelututkimukset.

194 sivua. Hinta 20 euroa.
Tilaukset: Kirkon tutkimuskeskus, PL 239, 33101 Tampere
tutkimustilaus@evl.fi (03) 3123 3457

Tuoretta tietoa

Tutkimusta

Julkaisuja

Tule ja tutustu!

www.evl.fi/ktk